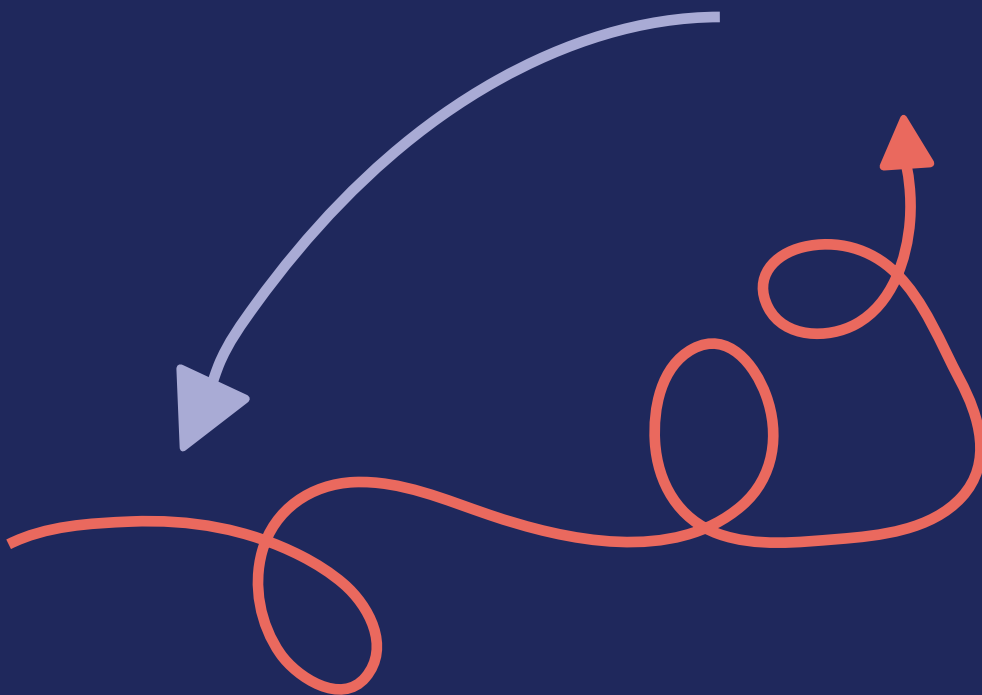

Economisch vestigingsklimaat Amstelland-Meerlanden regio

Handelingsperspectief

februari 2022

Inleiding

Dit handelingsperspectief is een notitie behorende bij de bouwsteen positionering Economisch vestigingsklimaat Amstelland-Meerlanden (AM) regio. In dit handelingsperspectief wordt gereflecteerd op mogelijke handelingsopties om de regionale economie te stimuleren mede op basis van de gesprekken die met stakeholders hebben plaats gevonden. Dit document geeft enerzijds inzicht in de huidige activiteiten op het gebied van economie in de AM regio. Anderzijds is dit document nadrukkelijk bedoeld als eerste inventarisatie van mogelijke aanvullende ontwikkelrichtingen. Het handelingsperspectief geeft extra duiding aan de bouwsteen positionering.

Economische kracht AM regio

De samenwerking van de zes gemeenten (Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel en Uithoorn) in de AM regio heeft een positief effect op de regionale economie en op de positie van de AM regio binnen de MRA. Sturen op gewenste economische ontwikkelingen is tot op zekere hoogte mogelijk, toch zijn er wel degelijk instrumenten en regelingen waarmee gemeenten individueel en in samenwerking 'aan de knoppen kunnen draaien'. In de bouwsteen positionering staat samenwerking centraal. Want juist dankzij de samenwerking tussen de gemeenten heeft de AM regio een breed netwerk, doorzettingsvermogen en communicatiekracht. Tegelijkertijd is het heterogene karakter van regionale bedrijvigheid een feit. Niet alles past onder de noemer van regionale speerpunten – en het staat gemeenten vrij om meer te doen dan regionaal is afgesproken.

Binnen de regionale economie zien wij drie rollen weggelegd voor de AM gemeenten: richting geven, verbinding leggen en groei faciliteren. De drie rollen lopen door elkaar heen en per opgave zal het accent op een andere rol liggen.

Richting geven

De regionsamenwerking kan agenderen, duidelijke doelen markeren en een visie ontwikkelen op de AM regio. Zo voert de regio regie op ontwikkelingen die het lokale niveau overstijgen. De AM regio dient oog te houden voor maatschappelijke belangen en waar nodig bij te sturen door randvoorwaarden te creëren.

Verbinding leggen

Regionale samenwerking is de sleutel tot innovatieve ecosystemen. De AM regio is onderdeel van en heeft toegang tot een groot netwerk van overheden, onderwijsinstellingen en bedrijven. Dat netwerk kan de regio inzetten om verbindingen te leggen, samenwerking te stimuleren en schaal te maken. Van het opschalen van innovatieve oplossingen tot het aantrekken van technische geschoold personeel – men kan van elkaar leren en de regio speelt hier een sleutelrol in.

Groei faciliteren

De regio kan groei faciliteren door gezamenlijk programma's te initiëren en subsidiëren. De regio kan ook expertise bij elkaar brengen en kennis uitwisselen, zowel binnen de gemeenten als tussen gemeenten en stakeholders. De AM regio vormt daarnaast de schakel met de MRA.

Huidige economische structuur: twee ecosystemen

Twee economische ecosystemen kenmerken de huidige economische structuur van de AM regio: 'Transport, logistiek en handel', en 'Zakelijke, financiële en ICT-dienstverlening'. Beide ecosystemen zijn onderdeel van de strategische lijnen voor het versterken van het economische profiel voor de AM regio zoals opgenomen in het Verstedelijkingsconcept MRA. Een nadere uitwerking van de economische profielen volgt op basis van vier onderzoeken die de komende tijd worden uitgevoerd. Het eerste onderzoek is in gang gezet en betreft een kwalitatieve analyse over het functioneren van huidige innovatie-ecosystemen. De resultaten uit dit onderzoek bieden aanknopingspunten om te bepalen waarop de AM gemeenten gezamenlijk kunnen en willen inzetten om beide ecosystemen te versterken.

De AM regio heeft ervoor gekozen om binnen de twee ecosystemen de focus te leggen op drie vestigingsfactoren: fysieke bedrijfsomgeving, werkgelegenheid en arbeidsmarkt (talent op de juiste plek) en fysieke en digitale bereikbaarheid. Voor iedere vestigingsfactor is in kaart gebracht wat de uitdagingen zijn, wat de gemeenten in de AM regio al doen en waar de regio aanvullend gezamenlijk op in zou kunnen zetten.

Vestigingsfactor 1: Fysieke bedrijfsomgeving

De uitdagingen

De grootste uitdaging die zowel bestuurders als stakeholders aangeven is het behouden van voldoende ruimte om te werken. De ruimte is schaars en wordt schaarser en de woonbehoefte is groot. Wonen, werken en voorzieningen moeten in balans zijn. Met voldoende en kwalitatief passende werklocaties trekt men talent naar de regio. Voldoende passende huisvesting zorgt ervoor dat talent blijft en bedrijvigheid kan groeien. Voldoende voorzieningen dragen bij aan een fijne woonomgeving die talent aantrekken en behouden in de regio. Keuzes maken waar de schaarse ruimte voor in te zetten, maakt dat het samen optrekken als AM gemeenten steeds belangrijker wordt. Eén van de grote opgaven voor de AM regio is de huisvesting van (internationale) medewerkers. Ruimte voor glastuinbouw en veilinggerelateerde bedrijvigheid is andere opgave die aandacht krijgt. Daarnaast spreken stakeholders van een andere behoefte aan kantoorlocaties met nog meer nadruk op kwaliteit, bereikbaarheid en ontmoeten. Trends waar de coronapandemie een verdere impuls aan heeft gegeven. Het sociale aspect van werk krijgt een grotere rol in sectoren waar thuiswerken misschien wel de norm gaat worden. Ook ligt er een opgave op het gebied van verduurzaming, energietransitie en circulaire economie die zijn weerslag heeft op de werklocatiemarkt. Eigenaren zijn bijvoorbeeld verplicht om hun kantoorpanden te voorzien van energielabel C in 2023. Het rendement van verduurzaming is er een op de lange termijn en de omslag is niet zomaar gemaakt. Naast gemengde kantorengedebieden en informele werkmilieus blijft ook voldoende ruimte nodig voor monofunctionele bedrijventerreinen in de AM regio. Het ecosysteem vervoer, logistiek en handel laat zich grotendeels niet mengen met andere functies.

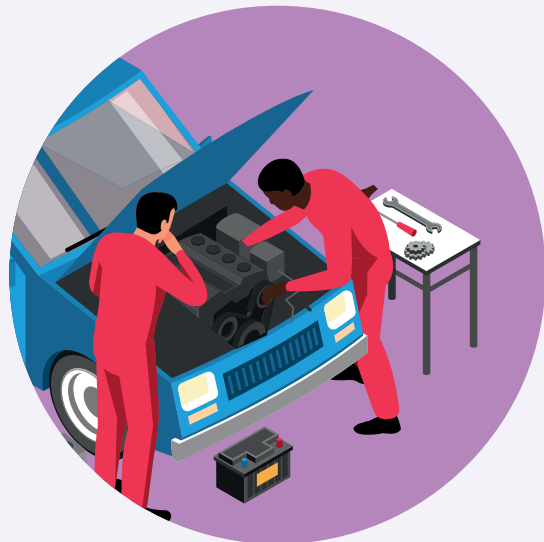
Waar zetten we nu op in?

- De gemeenten hebben diverse activiteiten ontplooid om meer zicht te krijgen op de kwaliteit en kwantiteit van de werklocaties in de AM regio. Naast een tweetal onderzoeken op het gebied van werklocaties en incourant vastgoed is ook de monitoring van kantorenlocaties een belangrijk aspect. Daarnaast is de behoefte uitgesproken om meer zicht te krijgen op de identiteit en profilering van werklocaties in de AM regio.

- De gemeenten hebben gezamenlijk de urgentie van voldoende kwalitatieve en kwantitatieve ruimte voor werklocaties geagendeerd en geadresseerd bij het platform Economie MRA, Plabeka en de Verstedelijkingsstrategie. Dit heeft onder ander geleid tot het mogelijk maken van een aantal nieuwe bedrijventerreinen, waaronder Bedrijventerein Amstelveen Zuid.
- De gemeenten Amstelveen en Haarlemmermeer hebben op basis van de onderzoeken van de AM regio verdiepingen uitgevoerd voor de lokale kantorenmarkt, inclusief de eerste effecten van COVID-19 op werklocaties.
- De Greenport Aalsmeer heeft een onderzoek uitgevoerd naar de glastuinbouw en veilinggerelateerde bedrijvigheid. Op basis hiervan vindt een verdieping plaats op de kwalitatieve en kwantitatieve ruimtebehoefte voor deze sector.

Waar kunnen we aanvullend op inzetten?

- Inzetten op werklocaties die voldoen aan de behoefte van marktpartijen. Deze locaties zijn goed bereikbaar, duurzaam en de bijbehorende hotspots zijn onderling goed verbonden.
- Binnen de aanpak werklocaties focussen op een aantrekkelijke en schone werkomgeving, waarbij verduurzaming een grote rol speelt.
- Vanuit de stakeholders kwam de wens voor kantoorhubs op knooppunten. Hier kan vroegtijdig op worden ingezet, bijvoorbeeld door middel van een pilot met het bedrijfsleven.
- Ondersteunen in het ontwikkelen van werklocaties tot campus.

Vestigingsfactor 2: Werkgelegenheid en arbeidsmarkt

De uitdagingen

De Nederlandse economie wordt steeds meer een kennisintensieve economie – dat betekent meer focus op human capital, aldus de stakeholders. De uitdaging is een kwantitatieve en kwalitatieve match op de arbeidsmarkt. Vergrijzing zorgt voor een verhoogde uitstroom waarmee kennis verloren gaat. Naast deze verhoogde uitstroom, die naar verwachting nog een tijd zal aanhouden, heeft de regio nu al te maken met arbeidstekorten. Er is een behoefte aan zowel praktisch geschoold personeel, als hbo en hbo+ personeel. De behoefte aan digitaal, duurzaam en technisch geschoold personeel is hoog. Daarnaast geven stakeholders aan dat de scholingsmogelijkheden in de regio ontbreken. Zij zouden graag regie zien op omscholing en bijscholing. Het omscholen of bijscholen van personeel is voor bedrijven zelf vaak moeilijk te organiseren en te financieren. De noodzaak daarvan is echter hoog: de toekomst vraagt om andere beroepen en andere vaardigheden.

Waar zetten we nu op in?

- Het ZAAI programma. Doel is om startende ondernemers beter te ondersteunen en zo faillissementen te voorkomen. ZAAI speelt in op de behoeften van de markt: het programma richt zich op groei van de ondernemers en verbindt startende bedrijven onderling en met het gevestigde MKB. De gemeente Amstelveen is initiatiefnemer van ZAAI sinds de crisis in 2013. Daarna is het programma ook geïmplementeerd in Aalsmeer, Diemen en Haarlemmermeer. Uithoorn werkt in dit programma samen met Aalsmeer.
- De AM gemeenten werken met een aantal andere publieke en private partijen samen in het Regionaal Werkcentrum Groot-Amsterdam. Dit publiek private samenwerkingsverband verbindt werkgevers die werknemers van werk naar werk willen helpen; begeleidt werknemers en werkzoekenden van werk naar werk; en biedt persoonlijke begeleiding aan werkzoekenden. Het Regionaal Werkcentrum Groot-Amsterdam sluit aan bij het landelijke initiatief NLWerktDoor en is daarnaast het regionale mobiteitsteam van de arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam.

Waar kunnen we aanvullend op inzetten?

- Starten met meer zicht op de arbeidsmarkt in de AM regio. Onderzoek in samenwerking met diverse stakeholders om in kaart te brengen waar en van welke aard de tekorten het grootst zijn en waar behoeften en aanknopingspunten voor aanvullende inzet liggen. Binnen de Greenport Aalsmeer zijn diverse programma's gestart.
- Actief verbindingen leggen tussen onderwijsinstellingen en bedrijfsleven. Innovatieve ecosystemen bloeien in sterke triple helix netwerken: samenwerkingen van onderwijs, overheid en bedrijfsleven. Die netwerken moeten georganiseerd worden – de regio kan dit aanjagen, bijvoorbeeld door transitietafels of regiogesprekken te organiseren.
- Aanjagen van talent- en competentieontwikkeling door bruggen te slaan met kennisinstellingen en bedrijfsleven, en dit vorm te geven in concrete projecten. Noodzakelijk zijn bijvoorbeeld moderne omscholingsprogramma's.
- Arbeidsmarkt en onderwijs zijn aan elkaar verbonden. Jong talent naar de regio trekken kan via onderwijs. Bijvoorbeeld middels het aanbieden van een specialistische minor (bv. sustainable supply chain management), in samenwerking met het bedrijfsleven.
- Een andere manier om talent naar de regio te trekken is middels stageplaatsen. Ook dit gaat binnen de triple helix samenwerking. De gemeenten in de AM regio kunnen zich actief maken voor het stimuleren van stageplaatsen, het verbinden van vraag en aanbod en het wegnemen van barrières. Binnen de MRA zijn al reeds bestaande netwerken waar de AM regio (intensiever) bij zou kunnen aanhaken.

Vestigingsfactor 3: Fysieke en digitale bereikbaarheid

De uitdagingen

Volgens stakeholders kan de fysieke bereikbaarheid van de werklocaties in de regio met OV en vanaf de A4 beter. Veel mensen haken nu af om in de regio te komen werken vanwege de bereikbaarheid, stellen zij. Een andere opgave is het verduurzamen van de bereikbaarheid in de regio, zowel als het gaat om fysieke bereikbaarheid (mobiliteit) als digitale bereikbaarheid. Om de concurrentiepositie te behouden is het belangrijk dat de economie van de regio bijdraagt aan de totstandkoming van een klimaat neutrale maatschappij.

Waar zetten we nu op in?

- Doortrekken Noord/Zuidlijn. De aanleg van de metro van Amsterdam Zuid naar Schiphol en Hoofddorp zal een sterke invloed hebben op de kantorenlocaties en bedrijventerreinen die langs het mogelijke metrotracé liggen en daarbuiten. Door de aanleg worden deze werklocaties immers onderdeel van het zogenaamde Daily Urban System van Amsterdam. Dit zal een sterke kwaliteitsimpuls aan de bereikbaarheid van de gebieden geven. Door op de Noord/Zuidlijn in te zetten kan in de toekomst o.a. beter worden voldaan aan de toenemende kwaliteits- en bereikbaarheidseisen die marktpartijen en werknemers aan werklocaties stellen.
- Intercitystations Diemen Zuid en Duivendrecht. De oostzijde van de AM regio is uitstekend multimodaal ontsloten. Naast diverse snelwegen is er een fijnmazig openbaarvervoersnetwerk met diverse trein- en metrostations in Diemen en Ouder-Amstel. Bestaande en nog te ontwikkelen werklocaties profiteren enorm van deze goede bereikbaarheid en de ligging dichtbij Amsterdam. Dat maakt deze locaties uitermate geschikt voor stadsverzorgende logistiek en overloop van kantoren uit Amsterdam. Goede ontsluiting en bereikbaarheid is noodzakelijk zowel vanuit bedrijfseconomisch als werknemers oogpunt. In het licht van de verstedelijkings- en verdichtingsopgave heeft de MRA zich meermaals uitgesproken over de wens om de programmering van werklocaties nadrukkelijk te koppelen aan multimodale bereikbaarheid (per intercity, HOV, en fiets). Het behouden van een goede ontsluiting per openbaar vervoer van de bestaande werklocaties is wenselijk en noodzakelijk. De AM regio zet daarom in op het behouden van de intercitystations Diemen Zuid en Duivendrecht.

- De aanleg van de Amsteltram langs bedrijventerrein Amstelveen Zuid en Uithoorn heeft ook een positieve invloed op de bereikbaarheid.
- Gemeente Haarlemmermeer heeft een Netwerkstrategie opgesteld met provincie en de Vervoerregio Amsterdam.
- De gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Ouder-Amstel en Uithoorn hebben een Bereikbaarheidsagenda Zuidlob opgesteld.
- Digitale bereikbaarheid. Gemeente Haarlemmermeer heeft datacenterbeleid vastgesteld in oktober 2020. Doel van het beleid is beter te kunnen sturen op waar datacenters worden ontwikkeld en bepaalde voorwaarden te kunnen stellen aan datacenters. Gemeente Amstelveen heeft in juni 2021 de beleidsregels datacenters vastgesteld. Doel van deze beleidsregels is om niet mee te werken aan de vestiging van datacenters in Amstelveen. Dit gezien de ruimtelijke opgaven waar de gemeente voor staat. De provincie Noord-Holland werkt momenteel aan een datacenterstrategie.

Waar kunnen we aanvullend op inzetten?

- Stimuleren van bedrijven in de regio om onderzoek te doen naar duurzame logistiek, bijvoorbeeld middels het co-financieren van pilots.
- Verbinden van ondernemers, werkzaam in dezelfde sectoren middels thematafels verduurzaming om zo creatief hoofd te bieden aan uitdagingen.
- Verbinden van het bedrijfsleven met onderwijsinstellingen rondom specifieke verduurzamingsopgaven. Dit kan vorm krijgen in concrete projecten en programma's waar de regio aanjager van is.
- Stimuleren duurzaam en efficiënt vervoer van personen en goederen op werklocaties, waaronder verder uitvoering geven aan de MRA snelfietsroutes en faciliteren van de fiets.
- Monitoring doorstroming N201 als belangrijke schakel in de bereikbaarheid.
- Mogelijkheden verkennen regionale logistieke hubs.

Vervolg

De bouwsteen positionering Economisch Vestigingsklimaat geeft kernachtig weer hoe de regionale economie in de AM regio er voor staat. Wat de sterke punten van de regionale economie zijn, zonder zwakke kanten te verhullen. De AM regio zet de bouwsteen positionering in bij de uitwerking van de strategische lijnen voor het versterken van het economisch profiel van de AM regio zoals aangekondigd in het Verstedelijkingsconcept MRA. Op basis van de bouwsteen positionering en dit handelingsperspectief bepalen de wethouders van de AM gemeenten na de verkiezingen van 2022 gezamenlijk welke rol het beste past bij de regionale economische samenwerking en hoe zij de ontwikkeling van de regionale economie verder willen versterken. Zij kunnen bijvoorbeeld opteren om een aantal van de bovenstaande aanvullende acties gezamenlijk op te pakken tot en met het ontwikkelen van een regionale economische toekomstvisie. De uitvoering van de gezamenlijke acties wordt geborgd in het werkplan Economie AM regio dat jaarlijks wordt opgesteld.